

25.9.2025

KELA 9742/2025

Julkinen

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

stv@eduskunta.fi

Viite: sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 17.9.2025, HE 80/2025 vp

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä (HE 80/2025 vp) opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaali-turva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan koskevaksi lainsäädännöksi ja eräiksi muiksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaali-turva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Tähän liittyen esityksessä ehdotetaan myös, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimialan laajentuessa sen jäsenten sekä ylijohtajan ja johtajien kelpoisuusvaatimuksia muutetaan siten, että heidän tulee olla perehtyneitä sosiaalivakuutus- ja toimeentuloturva-asioihin. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa työttömyysturvaa koskevat lain-voimaisten päätösten poistoasiat ratkaistaisiin kolmen henkilön ratkaisukokoonpanossa nykyisen viiden henkilön ratkaisukokoonpanon sijaan. Esityksessä ehdotetaan myös, että työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (jäljempänä lepäämislaki) voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2027 loppuun.

Kela kunnioittaen lausuu esityksestä seuraavaa:

Muutoksenhakulautakuntien yhdistäminen

Kela kannattaa ehdotusta lautakuntien yhdistämisestä. On yksinkertaisempaa ja selkeämpää, että Kelan toimeenpanemissa toimeentuloturvaetuuksissa ensiasteen muutoksenhakuasoiden käsittely tapahtuu etuudesta riippumatta yhdessä ja samassa lautakunnassa. Tämä

Julkinen

auttaa Kelan asiakkaita ymmärtämään muutoksenhakujärjestelmän paremmin ja siten osallistaan edistää asiakkaiden oikeusturvaa. Myös Kelan toimeenpanon näkökulmasta muutos on kannatettava. Se poistaa tarpeen ylläpitää ja kehittää rinnakkaisia muutoksenhakuprosesseja, lomakkeita, kirjeitä, valitusosoituksia ym. Lisäksi yhdistäminen mahdollistaa asiakirjojen sähköisen välittämisen tiedonhallintalain mukaisen teknisen rajapinnan kautta opintoetuuksissa.

Kela kuitenkin muistuttaa, että muutoksenhakutapaukset, jotka tulevat vireille ennen tämän lain voimaan tuloa, käsitellään nykyisen lain ja voimassa olevan prosessin mukaisesti täytäntöönpanoon asti. Kelan ja sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan sähköinen rajapintayhteys on siis hyödynnettävissä vasta niissä opintoetuuksien muutoksenhakutapauksissa, jotka tulevat vireille 1.1.2026 tai sen jälkeen.

Kela on varautunut tiedottamaan asiakkaitaan tulevasta muutoksesta sekä yleisesti kela.fi-sivuilla että muutoksenhakijoille lähetettävissä asiakaskirjeissä. Tiedottamiseen on tarkoituksenmukaista ryhtyä vasta sitten, kun muutoksen käsittely on edennyt eduskunnassa.

Kelpoisuusvaatimusten ja ratkaisukokoonpanon muutokset

Kela kannattaa kelpoisuusvaatimusten laajentamista ja muutoksenhakulautakunnan henkilöstön laaja-alaista työskentelyä sekä sosiaalivakuutus- että toimeentuloturva-asioiden parissa. Lisäksi Kela katsoo, että kolmen henkilön ratkaisukokoonpanoa voidaan pitää riittävänä poistoasioiden käsittelyssä sekä asianosaisen oikeusturvan että asian laadukkaan käsittelyn näkökulmasta. Osaamisen laajentaminen ja menettelyjen keventäminen voisivat mahdollistaa myös käsittelyaikojen lyhentymisen, joka opintotuen muutoksenhakulautakunnassa oli keskimäärin lähes 11 kuukautta vuonna 2024 ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa keskimäärin muutaman kuukauden vähemmän (lautakuntien toimintakertomukset 2024). Käsittelyajoissa on kuitenkin etuuskohtaista vaihtelua.

Lepäämislain voimassaolon jatkaminen

Kela kannattaa lepäämislain voimassaolon jatkamista vuosille 2026 ja 2027. Tämä antaa toimeenpanon kannalta riittävästi aikaa valmistautua lepäämislain korvaavaan malliin.

Julkinen

Kelan etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikkö

Petri Hassel
juristi